TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2024. gada 14. martā*

Valsts pienākumu neizpilde – LESD 258. pants – Direktīva (ES) 2018/1972 – Eiropas Elektronisko sakaru kodekss – Netransponēšana un transponēšanas pasākumu nepaziņošana – LESD 260. panta 3. punkts – Prasība piespriest naudas sodu un kavējuma naudu – Soda apmēra noteikšanas kritēriji

Lietā C-454/22

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam un 260. panta 3. punktam, ko 2022. gada 7. jūlijā iesniegusi

Eiropas Komisija, ko pārstāv *U. Małecka*, *L. Malferrari*, *E. Manhaeve* un A. Sauka, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Latvijas Republiku, ko pārstāv J. Davidoviča un K. Pommere, pārstāves,

atbildētāja,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: tiesneši Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], kas pilda palātas priekšsēdētāja pienākumus, S. Rodins [*S. Rodin*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] (referente),

ģenerāladvokāte: T. Čapeta [*T. Ćapeta*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokātes uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – latviešu.

Spriedums

1 Ar prasības pieteikumu Eiropas Komisija lūdz Tiesu:

– konstatēt, ka Latvijas Republika, nepieņemdama visus normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/1972 (2018. gada 11. decembris) par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (OV 2018, L 321, 36. lpp.) 124. panta 1. punktu, vai katrā ziņā nepaziņodama šos aktus Komisijai, nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šī direktīva;

– piespriest Latvijas Republikai maksāt naudas sodu 1145,34 EUR dienā, minimālo naudas sodu nosakot 316 000 EUR;

– ja pirmajā ievilkumā aprakstītā pienākumu neizpilde turpinās līdz sprieduma pasludināšanas dienai šajā lietā, piespriest Latvijas Republikai samaksāt Komisijai kavējuma naudu 1145,34 EUR par katru nokavējuma dienu, sākot no šīs dienas līdz dienai, kad šī dalībvalsts būs izpildījusi tai Direktīvā 2018/1972 paredzētos pienākumus, un

– piespriest Latvijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Atbilstošās tiesību normas

2 Direktīvas 2018/1972 2. un 3. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Komisija regulāri pārskata, kā darbojas piecas direktīvas, kas ietilpst pastāvošajā elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu regulējumā [..], jo īpaši, lai noteiktu, vai vajadzīgi grozījumi tehnoloģiju un tirgus attīstības dēļ.

(3) Komisija 2015. gada 6. maija paziņojumā, kurā izklāstīta Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai, norādīja, ka tās veiktajā telesakaru regulējuma pārskatīšanā galvenā uzmanība tiks pievērsta pasākumiem, kuru mērķis ir radīt stimulus ieguldījumiem ātrdarbīgos platjoslas tīklos, panākt konsekventāku iekšējā tirgus pieeju radiofrekvenču spektra politikā un pārvaldībā, radīt patiesa iekšējā tirgus nosacījumus, novēršot regulējuma sadrumstalotību, nodrošināt patērētāju efektīvu aizsardzību, vienādus konkurences apstākļus visiem tirgus dalībniekiem un noteikumu konsekventu piemērošanu, kā arī nodrošināt efektīvāku regulatīvo iestāžu sistēmu.”

3 Šīs direktīvas 1. pantā “Priekšmets, darbības joma un mērķis” ir noteikts:

“1. Šī direktīva izveido saskaņotu satvaru elektronisko sakaru tīklu, elektronisko sakaru pakalpojumu, saistīto iekārtu un saistīto pakalpojumu, kā arī konkrētu galiekārtu aspektu regulēšanai. Tā nosaka valsts regulatīvo iestāžu un attiecīgā gadījumā citu kompetento iestāžu uzdevumus un izveido procedūru kopumu, lai nodrošinātu tiesiskā regulējuma saskaņotu piemērošanu visā [Eiropas] Savienībā.

2. Šīs direktīvas mērķi ir:

a) ieviest tādu iekšējo tirgu elektronisko sakaru tīklos un pakalpojumos, kas rada ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu un ieviešanu, noturīgu konkurenci, elektronisko sakaru pakalpojumu sadarbspēju, pieejamību, tīklu un pakalpojumu drošību un labumu galalietotājam; un

b) ar pilnvērtīgas konkurences un izvēles palīdzību visā Savienībā nodrošināt kvalitatīvus, lētus, publiski pieejamus pakalpojumus, novērst apstākļus, kuros tirgus nepietiekami apmierina galalietotāju vajadzības, tostarp galalietotāju ar invaliditāti vajadzības, lai viņi varētu piekļūt pakalpojumiem vienlīdzīgi ar citiem, un noteikt nepieciešamās galalietotāju tiesības.

[..]"

4 Minētās direktīvas 124. panta "Transponēšana" 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis līdz 2020. gada 21. decembrim pieņem un publicē normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Tās nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Dalībvalstis minētos pasākumus piemēro no 2020. gada 21. decembra.

Kad dalībvalstis pieņem minētos aktus, tajos iekļauj atsauci uz šo direktīvu, vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Tajos ietver arī paziņojumu, ka atsauces esošajos normatīvajos un administratīvajos aktos uz direktīvām, kas atceltas ar šo direktīvu, uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce un kā formulējams minētais paziņojums."

Pirmstiesas procedūra un tiesvedība Tiesā

5 2020. gada 29. septembrī Latvijas Republika paziņoja Komisijai pagaidu īstenošanas pasākumus, ar kuriem daļēji transponēta Direktīva 2018/1972. Turklāt 2020. gada 11. novembra vēstulē, kuras saņemšanu Komisija apstiprināja 2020. gada 13. novembrī, šī dalībvalsts norādīja, ka valsts sekretāru 2020. gada 10. septembra sanāksmē pieņemts Elektronisko mediju likumprojekts (turpmāk tekstā – "transponēšanas likumprojekts"), kura mērķis ir transponēt šo direktīvu Latvijas tiesībās.

6 Uzskatot, ka ar šīm tiesību normām nav transponēta Direktīva 2018/1972, jo tās attiecas uz iepriekšējo tiesisko regulējumu, un ka tāpēc Latvijas Republika nav pieņēmusi normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības saskaņā ar tās 124. pantu, Komisija 2021. gada 3. februārī nosūtīja šai dalībvalstij brīdinājuma vēstuli un aicināja to iesniegt savus apsvērumus.

7 2021. gada 26. martā Latvijas iestādes atbildēja uz šo vēstuli, sniedzot jaunāko informāciju par Direktīvas 2018/1972 transponēšanas Latvijas tiesību aktos gaitu. Tās it īpaši precizēja, ka šī transponēšana jāpabeidz līdz 2021. gada 30. novembrim.

8 Tā kā nebija citas informācijas par Direktīvas 2018/1972 pilnīgu transponēšanu, Komisija 2021. gada 23. septembrī Latvijas Republikai nosūtīja argumentētu atzinumu, lūdzot to līdz 2021. gada 23. novembrim izpildīt šīs direktīvas prasības.

9 2021. gada 5. novembrī Latvijas Republika paziņoja par jauniem transponēšanas pasākumiem, kurus Komisija tomēr uzskatīja par tādiem, kas arī attiecas uz iepriekšējo tiesisko regulējumu.

10 2021. gada 17. novembrī Latvijas iestādes atbildēja uz argumentēto atzinumu, norādot, ka Direktīvas 2018/1972 transponēšana ir aizkavējusies arī Covid-19 pandēmijas dēļ. Šīs iestādes it īpaši precizēja, ka jaunie datumi, kuros paredzēts pieņemt transponēšanas likumprojektu un pārējos šīs direktīvas transponēšanas pabeigšanai nepieciešamos Ministru kabineta noteikumus, ir attiecīgi 2022. gada 1. aprīlis un 1. jūnijs.

11 Uzskatīdama, ka Latvijas Republika nav pieņēmusi tiesību aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības, Komisija nolēma celt šo prasību Tiesā.

12 Latvijas iestādes 2022. gada 8. aprīlī paziņoja Komisijai par jauniem minētās direktīvas transponēšanas pasākumiem. 2022. gada 12. aprīlī tās atbildēja uz Komisijas lūgumu sniegt paskaidrojumus par šiem pasākumiem. Konkrētāk – tās informēja Komisiju, ka īstenošanas noteikumiem jāstājas spēkā dienā, kad tiks pieņemts transponēšanas likumprojekts, kura pēdējais lasījums parlamentā bija paredzēts 2022. gada 14. aprīlī.

13 2022. gada 12., 28. un 29. aprīlī šīs iestādes paziņoja par jauniem Direktīvas 2018/1972 transponēšanas pasākumiem un sniedza papildu informāciju par šīs transponēšanas gaitu. Konkrētāk, tās precizēja, ka likumdošanas grafiks ir grozīts tādēļ, ka Latvijas Republikas Saeimai vienlaikus bija jārisina steidzami jautājumi, kas saistīti ar Covid-19 pandēmiju, ievērojamo enerģijas izmaksu pieaugumu un Krievijas Federācijas iebrukumu Ukrainā. Tās piebilda, ka transponēšanas likumprojekta pieņemšana esot paredzēta 2022. gada 1. jūnijā un ka tiekot izstrādīti tā īstenošanas noteikumi.

14 2022. gada 2. jūnijā tika pieņemts Direktīvas 2018/1972 transponēšanas likums (turpmāk tekstā – "transponēšanas likums"), bet atbilstoši Latvijas Republikas Satversmei Latvijas Republikas Valsts prezidents to neizsludināja un nodeva likumdevējam otrreizējai caurlūkošanai.

15 2022. gada 7. jūlijā Komisija cēla šo prasību.

16 Latvijas Republika lūdz Tiesu:

– kā pamatprasījums: atzīt, ka kavēšanās Direktīvas 2018/1972 transponēšanā ir mazbūtiska, salīdzinot ar kaitējumu, kāds sabiedrībai varēja rasties, ja valdība nebūtu prioritāri risinājusi šī sprieduma 13. punktā minētos ārkārtas jautājumus, atzīt, ka šī kavēšanās ir pamatota ar nepārvaramas varas apstākļiem, nenoteikt tai pienākumu maksāt sodu un piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, un

– pakārtoti: ja Tiesa nolemtu tai piemērot sodu, piemērot iespējami mazāku soda apmēru, ņemot vērā šos apstākļus un prognozes attiecībā uz iekšzemes kopproduktu (IKP), kā arī apstākli, ka Direktīvas 2018/1972 normas būtībā tika ieviestas Latvijas tiesību sistēmā pirms tās pilnīgas transponēšanas, samazināt naudas soda un/vai kavējuma naudas apmēru proporcionāli spēkā esošajiem noteikumiem, kas jau bija atbilstoši šai direktīvai pirms tās transponēšanas sākuma, proti, līdz 25 % no Komisijas pieprasītās summas.

17 2022. gada 15. septembra iebildumu rakstā Latvijas Republika tostarp paziņoja par transponēšanas likuma stāšanos spēkā 2022. gada 29. jūlijā, par valdības un administratīvo īstenošanas pasākumu pieņemšanu laikposmā no 2022. gada 4. līdz 23. augustam, kā arī pieņemšanas procesā esošo īstenošanas pasākumu sarakstu. 2022. gada 26. oktobra replikas rakstā Komisija apstiprināja šāda paziņojuma saņemšanu.

18 2022. gada 7. decembra atbildes rakstā uz repliku Latvijas Republika apstiprināja, ka 2022. gada 17. novembrī tā ir paziņojusi par pasākumiem, ar kuriem Direktīva 2018/1972 ir pilnībā transponēta.

19 2022. gada 7. decembrī rakstveida process šajā lietā tika pabeigts.

20 Ar 2023. gada 30. jūnija aktu Komisija informēja Tiesu: Latvijas Republika tai ir paziņojusi par dažiem pasākumiem un uzskata, ka ir pabeigusi Direktīvas 2018/1972 transponēšanu (turpmāk tekstā – "2023. gada 30. jūnija akts"). Tomēr Komisija uzskata, ka šie pasākumi vēl nenodrošina pilnīgu šīs direktīvas transponēšanu.

21 Ņemot vērā Latvijas Republikas panākto progresu minētās direktīvas transponēšanā, Komisija ar šo aktu pielāgoja arī savus prasījumus piemērot šai dalībvalstij finansiālus sodus.

22 Attiecībā uz naudas sodu, ņemot vērā datumus, kuros Latvijas Republika paziņojusi par pasākumiem Direktīvas 2018/1972 transponēšanai, proti, 2022. gada 29. jūliju un 17. novembri, Komisija samazināja smaguma koeficientu un lūdza Tiesu, pirmkārt, par laikposmu pēc šīs direktīvas transponēšanas termiņa beigām, t.i., no 2020. gada 22. decembra līdz 2022. gada 28. jūlijam, piemērot naudas sodu 349 650 EUR, otrkārt, par laikposmu no 2022. gada 29. jūlija līdz 2022. gada 16. novembrim – naudas sodu 39 480 EUR un, treškārt, par laikposmu no 2022. gada 17. novembra līdz pārkāpuma beigām vai, ja tas netiek izbeigts, līdz sprieduma pasludināšanai šajā lietā, naudas sodu, kas balstīts uz summu 210 EUR dienā.

23 Saistībā ar kavējuma naudu Komisija tagad ierosina Tiesai noteikt kavējuma naudu 945 EUR dienā līdz dienai, kad Latvijas Republika būs pilnībā izpildījusi direktīvas 124. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.

24 2023. gada 14. augustā Latvijas Republika iesniedza savus apsvērumus par 2023. gada 30. jūnija aktu. Šajos apsvērumos tā apgalvo, ka pretēji Komisijas nostājai ar 2022. gada 17. novembrī paziņotajiem pasākumiem esot pabeigta pilnīga Direktīvas 2018/1972 transponēšana Latvijas tiesībās. Tāpēc tā lūdz, lai, sākot no pēdējā minētā datuma, tai netiktu uzlikts nekāds naudas sods.

25 2023. gada 31. decembrī Tiesa informēja lietas dalībniekus par šī sprieduma pasludināšanas datumu.

26 2024. gada 1. februārī Komisija, pirmkārt, informēja Tiesu, ka 2023. gada 15. augustā Latvijas Republika tai ir paziņojusi noteiktus papildu pasākumus un, otrkārt, apgalvoja, ka tā – pretēji šīs dalībvalsts nostājai – vēl joprojām nav pareizi transponējusi Direktīvas 2018/1972 112. panta 1. punktu Latvijas tiesībās. Turklāt Komisija paskaidroja, ka, ņemot vērā procedūras vēlo stadiju, tā nevar pārvērtēt savus prasījumus attiecībā uz vēlamā soda apmēru, jo šāds pārvērtējums ne tikai no tehniskā viedokļa jāveic Komisijas dienestiem, bet par to lēmums jāpieņem arī komisāru kolēģijai, un Komisija to nevar īstenot, neaizkavējot Tiesas sprieduma pasludināšanu. Tātad Komisija atstāja Tiesas ziņā finansiālā soda līmeņa pielāgošanu, ņemot vērā šo Latvijas Republikas paziņoto papildu pasākumu novērtējumu.

Par prasību

Pienākumu neizpilde atbilstoši LESD 258. pantam

Lietas dalībnieku argumenti

27 Prasības pieteikumā Komisija atgādina, ka saskaņā ar LESD 288. panta trešo daļu dalībvalstīm jāpieņem noteikumi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu direktīvu transponēšanu valsts tiesību sistēmā šajās direktīvās noteiktajos termiņos, un šie noteikumi nekavējoties jāpaziņo Komisijai.

28 Komisija precizē, ka pienākumu neizpilde jāvērtē, ņemot vērā situāciju attiecīgajā dalībvalstī, kāda tā bijusi argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās.

29 Šajā gadījumā, beidzoties šim termiņam – vai pat šīs prasības celšanas dienā –, Latvijas Republika vēl nebija pieņēmusi tiesību normas, kas vajadzīgas, lai transponētu Direktīvu 2018/1972 tās valsts tiesībās, un katrā ziņā nebija par tām paziņojusi Komisijai.

30 Komisija uzskata, ka Latvijas Republika faktiski neapstrīd tai pārmesto pienākumu neizpildi, bet tikai atsaucas uz praktiskiem un iekšējiem apstākļiem, lai to attaisnotu. Taču direktīvas netransponēšanu tajā paredzētajā termiņā nevar attaisnot ar šādiem apstākļiem.

31 Latvijas Republika tiešām neapstrīd pienākumu neizpildi. Taču vispirms tā uzsver, ka tās rīcība bija lojāla visas procedūras laikā. Turpinājumā tā attaisno Direktīvas 2018/1972 novēlotu transponēšanu ar to, ka, ņemot vērā tās sarežģītību, direktīvas transponēšanas termiņš esot bijis pārāk īss, un ar transponēšanas likuma pieņemšanas procedūru. Turklāt tā atsaucas uz nepārvaramu varu, kas saistīta gan ar Covid-19 pandēmiju un tās ietekmi uz darba organizāciju, gan ar Krievijas Federācijas iebrukumu Ukrainā. Šajā pēdējā aspektā tā uzsver: tā kā Latvija ir viena no Krievijas un Baltkrievijas robežvalstīm, šis iebrukums, tostarp no Baltkrievijas teritorijas, ir radījis lielākus draudus valsts drošībai un aizsardzībai nekā daudzām citām dalībvalstīm, tādējādi prioritāšu atkārtota izvērtēšana ir būtiski ietekmējusi Latvijas valdības darbu. Ārkārtas stāvoklis, kas 2021. un 2022. gadā izsludināts bēgļu dēļ, kuri nelegāli ierodas no Baltkrievijas, esot tieši ietekmējis kompetento iestāžu darba kārtību un prioritārā kārtā risināmos jautājumus. Visbeidzot tā uzskata, ka spēkā esošajos Latvijas tiesību aktos jau esot nodrošināts pietiekams un pilnīgs elektronisko sakaru nozares regulējums, kā arī nodrošināta galalietotāju interešu un tiesību aizsardzība.

Tiesas vērtējums

32 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pienākumu neizpildes fakts jāvērtē atkarībā no stāvokļa, kāds attiecīgajā dalībvalstī bija, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, un vēlāk notikušās izmaiņas Tiesa nevar ņemt vērā (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 15. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Turklāt Tiesa vairākkārt ir nospriedusi: ja direktīvā skaidri paredzēts dalībvalstu pienākums nodrošināt, ka tās īstenošanai vajadzīgajos noteikumos ir ietverta atsauce uz šo direktīvu vai šāda atsauce ir pievienota to oficiālajai publikācijai, tad dalībvalstīm katrā ziņā jāpieņem pozitīvs tiesību

akts, ar kuru attiecīgā direktīva tiek transponēta (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 16. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Šajā lietā termiņš atbildes sniegšanai uz argumentēto atzinumu beidzās 2021. gada 23. novembrī. Tāpēc apgalvotās pienākumu neizpildes esamība vai neesamība jāizvērtē, ņemot vērā to valsts tiesību aktu stāvokli, kas bija spēkā šajā datumā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).

35 Šajā ziņā nav strīda par to, ka minētajā datumā Latvijas Republika nebija nedz veikusi vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu pilnīgu Direktīvas 2018/1972 transponēšanu, nedz – tātad – paziņojusi šos pasākumus Komisijai.

36 Lai attaisnotu apgalvoto pienākumu neizpildi, Latvijas Republika izvirza vairākus argumentus, pirmkārt, par tās lojālo rīcību visas procedūras laikā, otrkārt, par Direktīvas 2018/1972, kuras transponēšanas termiņš esot bijis pārāk īss, un transponēšanas likuma pieņemšanas procedūras sarežģītību, treškārt, par nepārvaramu varu gan saistībā ar Covid-19 pandēmijas sekām, gan ar Krievijas Federācijas iebrukumu Ukrainā, kā arī, ceturtkārt, par apstākli, ka Latvijas tiesībās jau esot nodrošināts pietiekams un pilnīgs elektronisko sakaru nozares tiesiskais regulējums.

37 Tomēr ar šādiem argumentiem nevar pamatot Komisijas pārmesto pienākumu neizpildi.

38 Pirmkārt, dalībvalstu godprātīga rīcība pret Savienības iestādēm, kas ietver arī direktīvu pareizu un pilnīgu transponēšanu tajās noteiktajos termiņos, ir pienākums, kurš tieši izriet no LES 4. panta 3. punkta, un tāpēc tai nevar būt nozīme, lai pamatotu citas Savienības tiesību normas neizpildi.

39 Otrkārt, no vienas puses, apgalvojums par Direktīvas 2018/1972 normu sarežģīto raksturu neizslēdz attiecīgo pienākumu neizpildi. Proti, kā pamatoti norāda Komisija, nosakot šīs direktīvas transponēšanas termiņu, Savienības likumdevējs zināja tās sarežģītības pakāpi, un katrā ziņā vienīgi šim likumdevējam būtu bijis jāpagarina šis termiņš, nevis dalībvalstīm no tā jāatkāpjas vai Komisijai jāpieļauj šādas atkāpes. Latvijas Republika neapgalvo, ka tā būtu sākusi nepieciešamās iniciatīvas, lai mēģinātu panākt šādu pagarinājumu.

40 No otras puses, tas pats attiecas uz apgalvojumu par transponēšanas likuma pieņemšanas procedūras sarežģītību. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai prakse vai problēmas, kas izriet no dalībvalsts iekšējās sistēmas, nevar nedz attaisnot no Savienības direktīvām izrietošu pienākumu un termiņu neievērošanu, nedz arī – tātad – to, ka direktīvas tiek transponētas novēloti vai nepilnīgi (spriedums, 2021. gada 13. janvāris, Komisija/Slovēnija (FITD II), C-628/18, EU:C:2021:1, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).

41 Treškārt, attiecībā gan uz Covid-19 pandēmijas, kas izsludināta 2020. gada sākumā, gan Krievijas Federācijas agresijas kara pret Ukrainu no 2022. gada februāra sekām nav ne pierādīts, ne pat apgalvots, ka tās izskaidrotu visu kavēšanos, ar kādu Latvijas Republika ir transponējusi Direktīvu 2018/1972.

42 Ceturtkārt, ņemot vērā šī sprieduma 33. punktā minēto judikatūru, apstāklis, ka dalībvalsts tiesības, kas bija spēkā pirms Direktīvas 2018/1972 stāšanās spēkā, jau bija atbilstošas šai direktīvai, nav pietiekams, lai izslēgtu šīs dalībvalsts pienākumu transponēt minēto direktīvu savā tiesību sistēmā un tādējādi attaisnotu šādu pienākumu neizpildi.

43 Tāpēc jākonstatē: tā kā Latvijas Republika argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās nav pieņēmusi normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Direktīvas 2018/1972 prasības, un tātad nav paziņojusi Komisijai šos aktus, tā nav izpildījusi šīs direktīvas 124. panta 1. punktā paredzētos pienākumus.

Par prasībām atbilstoši LESD 260. panta 3. punktam

Lietas dalībnieku argumenti

44 Prasības pieteikumā Komisija uzsver, pirmkārt, ka Direktīva 2018/1972 ir pieņemta saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru un tādējādi ietilpst LESD 260. panta 3. punkta piemērošanas jomā, un, otrkārt – tas, ka Latvijas Republika nav izpildījusi šīs direktīvas 124. pantā paredzētos pienākumus, jo šī dalībvalsts nav paziņojusi Komisijai šīs direktīvas transponēšanas noteikumus, acīmredzami ir uzskatāms par minētās direktīvas transponēšanas pasākumu nepaziņošanu LESD 260. panta 3. punkta izpratnē.

45 Komisija atgādina, ka tās Paziņojuma 2011/C 12/01 "LESD 260. panta 3. punkta īstenošana" (OV 2011, C 12, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "2011. gada paziņojums") 23. punktā tā ir konkretizējusi, ka sodi, kurus tā piedāvās saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu, tiks aprēķināti atbilstoši tai pašai metodei, kas tiks izmantota, vēršoties Tiesā saskaņā ar 260. panta 2. punktu, kā izklāstīts Paziņojuma SEC(2005) 1658 "[LESD 260.] panta īstenošana" (turpmāk tekstā – "2005. gada paziņojums") 14.–18. punktā.

46 Tāpēc soda noteikšanai esot jābalstās, pirmkārt, uz pārkāpuma smagumu, otrkārt, uz tā ilgumu un, treškārt, uz vajadzību nodrošināt paša soda preventīvo iedarbību, lai izvairītos no recidīviem.

47 Pirmām kārtām, runājot par pārkāpuma smagumu, atbilstoši 2005. gada paziņojuma 16. punktam un 2011. gada paziņojumam smaguma koeficientu Komisija noteica, ņemot vērā divus parametrus, proti, pirmkārt, Savienības tiesību normu, kas ir pārkāpuma priekšmets, nozīmīgumu un, otrkārt, tā sekas saistībā ar attiecīgajām vispārējām un konkrētām interesēm.

48 Tādējādi, Komisija norāda, pirmkārt, ka Direktīva 2018/1972 ir galvenais tiesību akts elektronisko sakaru jomā. Vispirms Eiropas Elektronisko sakaru kodekss (turpmāk tekstā – "EESK") modernizējot Savienības tiesisko regulējumu elektronisko sakaru jomā, stiprinot patērētāju izvēli un tiesības, nodrošinot augstākus sakaru pakalpojumu standartus un veicinot ieguldījumus ļoti augstas veiktspējas tīklos un bezvadu piekļuvi ļoti augstas veiktspējas savienojamībai visā Savienībā. Turpinājumā EESK paredzot noteikumus par elektronisko sakaru nozares organizāciju, tostarp institucionālo struktūru un tās pārvaldību. Tā noteikumi pastiprinot valsts regulatīvo iestāžu lomu, nosakot minimālo kompetenču kopumu šīm iestādēm visā Savienībā, kā arī stiprinot to neatkarību, paredzot šo iestāžu apstiprināšanas kārtību un informācijas paziņošanas pienākumus. Turklāt EESK nodrošinot arī efektīvu radiofrekvenču spektra (turpmāk tekstā – "spektrs") pārvaldību. Šie noteikumi uzlabojot dalībvalstu prakses saskaņotību attiecībā uz būtiskiem spektra atļauju aspektiem. Ar minētajiem noteikumiem tiekot veicināta konkurence starp infrastruktūru un ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu visā Savienībā. Visbeidzot EESK reglamentējot dažādus elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas aspektus, tostarp universālā pakalpojuma saistības, numerācijas resursus un galalietotāju tiesības. Šo noteikumu pastiprināšanas mērķis esot palielināt patērētāju drošību un aizsardzību – jo īpaši piekļuvi šiem pakalpojumiem par pieņemamu cenu.

49 Otrkārt, Direktīvas 2018/1972 netransponēšana Latvijas tiesībās, no vienas puses, kaitējot regulēšanas praksei visā Savienībā attiecībā uz elektronisko sakaru sistēmas pārvaldību, spektra atļaujām un tirgus piekļuves noteikumiem. Tāpēc uzņēmumi negūstot labumu nedz no konsekventākām un paredzamākām procedūrām esošā spektra izmantošanas tiesību piešķiršanai vai atjaunošanai, nedz no regulējuma paredzamības, kas izriet no spektra izmantošanas licenču minimālā 20 gadu termiņa. Šādi trūkumi tieši ietekmējot ļoti augstas veiktspējas tīklu pieejamību un izvēršanu Savienībā. No otras puses, patērētāji nevarot gūt labumu no virknes praktisku priekšrocību, kas viņiem piešķirtas ar šo direktīvu, piemēram, no risinājumiem, lai piekļūtu cenas ziņā pieejamu sakaru pakalpojumu sniegšanai, no prasības sniegt viņiem skaidru informāciju par līgumiem, no pienākuma piemērot pārredzamus tarifus, no tīklu nodrošinātāju maiņas vienkāršošanas, lai veicinātu pieejamākas mazumtirdzniecības cenas, un prasības operatoriem galalietotājiem ar invaliditāti sniegt līdzvērtīgu piekļuvi sakaru pakalpojumiem.

50 Tā kā Latvijas Republika ir paziņojusi Komisijai atvasinātos tiesību aktus, kas Latvijas iestāžu ieskatā ir vajadzīgi, lai transponētu Direktīvu 2018/1972, Komisija uzskata, ka šāds paziņojums ir atbildību mīkstinošs apstāklis.

51 Tāpēc 9 esot atbilstošs un samērīgs smaguma koeficients šajā lietā. Komisija uzskata, ka šāds koeficients būtu pakāpeniski jāsamazina līdz 4 par laikposmu no 2022. gada 29. jūlija līdz 16. novembrim un līdz 3 par laikposmu pēc 2022. gada 17. novembra, ņemot vērā Latvijas Republikas paziņotos pasākumus, kas minēti šī sprieduma 20. punktā.

52 Otrām kārtām, par pienākumu neizpildes ilgumu Komisija apgalvo, ka tas atbilst laikposmam no nākamās dienas pēc Direktīvas 2018/1972 transponēšanas termiņa beigām, proti, 2020. gada 22. decembra, līdz dienai, kad attiecīgā pienākumu neizpilde ir beigusies. Tā kā Latvijas Republika ir daļēji paziņojusi šīs direktīvas transponēšanas pasākumus, pienākumu neizpildes ilgums esot 555 dienas attiecībā uz minētā pārkāpuma daļu no 2020. gada 22. decembra līdz 2022. gada 28. jūlijam, 141 diena – uz tās daļu no 2022. gada 29. jūlija līdz 16. novembrim un šī pati neizpilde turpinās daļā, kas saistīta pasākumiem, par kuriem Komisija uzskata, ka tai vēl jāsaņem paziņojums.

53 Trešām kārtām, attiecībā uz Latvijas Republikas maksātspēju Komisija ir piemērojusi reizinātāju "n", kas paredzēts tās Paziņojumā 2019/C 70/01 "Izmaiņas vienreizēju soda maksājumu un dienas kavējuma naudas aprēķina metodē, kuras Komisija ierosinājusi saistībā ar pārkāpumu procedūrām Eiropas Savienības Tiesā" (OV 2019, C 70, 1. lpp.). Šajā reizinātājā tiktu ņemti vērā divi elementi, proti, IKP un attiecīgās dalībvalsts institucionālā ietekme, ko nosaka šai dalībvalstij Eiropas Parlamentā piešķirto vietu skaits.

54 Lai gan Tiesa 2022. gada 20. janvāra spriedumā Komisija/Grieķija (Valsts atbalsta atgūšana – *Ferronickel*) (C-51/20, EU:C:2022:36) jau ir apšaubījusi gan šī otrā elementa, gan šajā paziņojumā paredzētā korekcijas koeficienta 4,5 atbilstību, tomēr Komisija šajā gadījumā nolēma piemērot tajā paredzētos kritērijus, gaidot, kad tiks pieņemts jauns paziņojums, kurā būtu ņemta vērā šī nesenā Tiesas judikatūra.

55 Tādējādi saskaņā ar Komisijas Paziņojumu 2022/C 74/02 "Par to datu atjaunināšanu, kurus izmanto, lai aprēķinātu sodanaudas [naudas sodus] un kavējuma naudas, ko Komisija Eiropas Savienības Tiesai ierosina piemērot pārkāpumu procedūrās" (OV 2022, C 74, 2. lpp.; turpmāk tekstā – "2022. gada paziņojums") reizinātājs "n" Latvijas Republikai esot 0,14. Tomēr 2023. gada

30. jūnija aktā Komisija kā reizinātāju "n" piemēroja 0,07, kas turpmāk šai dalībvalstij bija paredzēts Komisijas Paziņojuma 2023/C 2/01 "Finanšu sankcijas pārkāpumu procedūrās" (OV 2023, C 2, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "2023. gada paziņojums") I pielikumā.

56 Atbilstoši Komisijas Paziņojumam 2017/C 18/02 "[Savienības] tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu" (OV 2017, C 18, 10. lpp.) tā lūdzot Tiesai noteikt Latvijas Republikai, pirmkārt, kavējuma naudu par laikposmu no sprieduma pasludināšanas dienas šajā lietā līdz tā pilnīgai izpildei un, otrkārt, naudas sodu par laikposmu no dienas, kad beidzies Direktīvā 2018/1972 paredzētais transponēšanas termiņš, līdz dienai, kad šī dalībvalsts pilnībā izpildīs pienākumus, kas tai uzlikti saskaņā ar šo direktīvu, vai līdz dienai, kad tiks pasludināts spriedums šajā lietā.

57 Saistībā ar kavējuma naudu Komisija atgādina, ka saskaņā ar 2005. gada paziņojuma 18. punktu tai jābūt tādai, lai sods būtu gan samērīgs, gan preventīvs. Šajā nolūkā kavējuma nauda par dienu tiekot aprēķināta, reizinot vienoto pamatsummu ar smaguma koeficientu un ilguma koeficientu, un pēc tam ar attiecīgajai dalībvalstij piemērojamo reizinātāju "n". Šajā ziņā, lai gan prasības pieteikumā Komisija bija atsaukusies uz tās 2022. gada paziņojumu, 2023. gada 30. jūnija aktā tā tagad atsaucas uz 2023. gada paziņojumu. Atbilstoši pēdējā minētā paziņojuma I pielikuma 1. punktam "pamatsumma attiecībā uz kavējuma naudu" esot 3000 EUR dienā. Komisijas ierosinātie smaguma un ilguma koeficienti ir attiecīgi 3 un 1,5. Kā norādīts šī sprieduma 55. punktā, reizinātājs "n", ko Komisija piemēroja Latvijas Republikai, ir 0,07. Tādējādi Komisijas piedāvātā kavējuma nauda par dienu ir 945 EUR, sākot no dienas, kad tiks pasludināts spriedums šajā lietā, līdz dienai, kad pilnībā būs ievēroti Direktīvas 2018/1972 124. panta 1. punktā paredzētie pienākumi.

58 Attiecībā uz naudas sodu, no 2005. gada paziņojuma 20. punkta izrietot, ka tam vismaz vajadzētu būt noteiktam minimālajam apmēram, atspoguļojot principu, ka ikviens Savienības tiesību ilgstošas neizpildes gadījums pats par sevi neatkarīgi no jebkādiem atbildību pastiprinošiem apstākļiem ir tiesiskuma principa aizskārums tiesiskā kopienā, un tas prasa reālu sodu. Saskaņā ar 2022. gada paziņojumu minimālais naudas sods Latvijas Republikai būtu 316 000 EUR.

59 Piemērojot metodi, kas noteikta 2005. un 2011. gada paziņojumos, ja naudas soda aprēķina rezultāts pārsniegtu šo minimālo naudas sodu, Komisija Tiesai piedāvājot naudas sodu noteikt, reizinot naudas soda dienas summu ar to dienu skaitu, kurās attiecīgais pārkāpums ir turpinājies – no datuma pēc attiecīgajā direktīvā paredzētā transponēšanas termiņa beigām līdz datumam, kad šis pārkāpums beidzas, vai, ja tas turpinās, līdz sprieduma, kas pasludināts saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu, pasludināšanas datumam. Tādējādi naudas soda dienas summa esot jāaprēķina, reizinot vienoto pamatsummu, kas piemērojama naudas soda dienas summas aprēķināšanai, ar smaguma koeficientu un reizinātāju "n". Atbilstoši 2023. gada paziņojuma I pielikuma 2. punktam šī vienotā pamatsumma esot 1000 EUR. Šajā lietā pārkāpuma pirmajām 555 dienām, proti, no 2020. gada 22. decembra līdz 2022. gada 28. jūlijam, smaguma koeficients ir 9, nākamajai 141 dienai, t.i., no 2022. gada 29. jūlija līdz 16. novembrim, – 4 un visbeidzot laikposmam, kas sākās 2022. gada 17. novembrī – 3. Reizinātājs "n" ir 0,07. No tā izrietot, ka naudas sods ir 349 650 EUR par laikposmu no 2020. gada 22. decembra līdz 2022. gada 28. jūlijam, 39 480 EUR par laikposmu no 2022. gada 29. jūlija līdz 16. novembrim un 210 EUR dienā par laikposmu no 2022. gada 17. novembra līdz dienai, kad Latvijas Republika pilnībā izpildīs savus pienākumus saskaņā ar Direktīvu 2018/1972, vai dienai, kad tiks pasludināts spriedums šajā lietā.

60 Latvijas Republika vispirms attiecībā uz pārkāpuma smagumu apgalvo, ka iepriekš pastāvējušais tiesiskais regulējums jau bija pietiekams un pilnīgs. Kavēšanās Direktīvas 2018/1972 transponēšanā neesot nedz tieši radījusi zaudējumus, nedz kaitējusi elektronisko sakaru nozarei.

61 Latvijas Republika it īpaši vērš uzmanību uz to, ka tā nav mēģinājusi izvairīties no Direktīvas 2018/1972 transponēšanas un ka ir regulāri informējusi Komisiju par likumdošanas darbu virzību tās transponēšanai. Turklāt šī direktīva būtībā uzlabojot jau pastāvošo tiesisko regulējumu, to būtiski negrozot.

62 Turpinājumā attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Latvijas Republika uzskata, ka to nevar uzskatīt par nozīmīgu, jo tam, ka šī dalībvalsts kavējās ar Direktīvas 2018/1972 transponēšanu, neesot bijis negatīvu seku.

63 Visbeidzot: soda uzlikšanai Latvijas Republikai neesot atturošas iedarbības – gluži pretēji – tā piesaistot sabiedrības uzmanību tam, ka prioritāte ir risināt formālus jautājumus, par kuriem valsti var sodīt, nevis valstij un sabiedrībai nozīmīgi jautājumi, piemēram, cīņa pret Covid-19 pandēmijas izplatīšanos, bēgļu pieplūdums no Baltkrievijas teritorijas pirms Krievijas Federācijas iebrukuma Ukrainā, energoresursu izmaksu pieaugums un ar šo iebrukumu saistīto steidzamo problēmu risināšana. Tā piebilst, ka pēc minētā iebrukuma IKP pieauguma prognozes 2022. un 2023. gadam ir ievērojami samazinātas – attiecīgi līdz 1,8 % un 3,2 %.

64 Replikā Komisija atbild, ka attiecīgā pienākumu neizpilde, ko apstrīd Latvijas Republika, var traucēt iekšējā tirgus pienācīgu darbību un tāpēc tai ir zināma smaguma pakāpe, pat ja tā nerada negatīvas sekas. Katrā ziņā Komisija uzskata, ka, lai gan, protams, Direktīvā 2018/1972 ir iekļauti daudzi iepriekš pastāvējuši noteikumi, ar to tiek modernizēts arī tiesiskais regulējums, it īpaši ieviešot jaunus noteikumus par 5G tīklu izvēršanu, jaunu augstas veiktspējas fiksēto tīklu izvēršanu un jauniem risinājumiem, lai labāk aizsargātu patērētājus.

65 Komisija atgādina, ka LESD 260. panta 3. punktā paredzēto sodu galvenais mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību aktu transponēšanu tajos noteiktajos termiņos un novērst šāda veida pārkāpumu atkārtošanos. Direktīvas transponēšana tajā noteiktajos termiņos esot nevis vienkāršs formāls jautājums, bet gan dalībvalstīm uzlikts fundamentāls pienākums, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti.

66 Atbildes rakstā uz repliku Latvijas Republika saglabā savu nostāju un piebilst, ka kopš to pasākumu pieņemšanas, kurus tā paziņoja Komisijai 2022. gada 17. novembrī, Direktīvas 2018/1972 transponēšana Latvijas tiesībās ir pabeigta.

67 Savukārt 2023. gada 30. jūnija aktā Komisija uzskata, ka ar šiem pasākumiem nav transponēti daži Direktīvas 2018/1972 noteikumi un ka ar tiem nepilnīgi ir transponēti citi šīs direktīvas noteikumi.

68 Savos apsvērumos par šo aktu Latvijas Republika atkārtoti apstiprina savu nostāju, ka ar minētajiem pasākumiem Direktīvas 2018/1972 transponēšana Latvijas tiesībās ir pilnībā pabeigta.

Tiesas vērtējums

69 Tā kā ir pierādīts – kā izriet no šī sprieduma 43. punkta –, ka argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās Latvijas Republika nebija paziņojusi Komisijai Direktīvas 2018/1972 pilnīgas transponēšanas pasākumus LESD 260. panta 3. punkta izpratnē, šādi konstatētā pienākumu neizpilde ietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā.

70 Komisija lūdz piemērot kavējuma naudu un naudas sodu.

71 No Tiesas judikatūras izriet, ka izvēle, kuru no šiem abiem pasākumiem piemērot, ir atkarīga no katra pasākuma spējas nodrošināt izvirzītā mērķa sasniegšanu, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus. Kavējuma naudas noteikšana ir īpaši piemērota, lai stimulētu dalībvalsti cik ātri vien iespējams izpildīt pienākumu, kuru tā turpinātu nepildīt, ja šāds pasākums netiktu piemērots, savukārt naudas soda piespriešana vairāk balstās uz izvērtējumu, kādas sekas attiecīgās dalībvalsts pienākumu neizpildes rezultātā rodas privātajām un sabiedrības interesēm, it īpaši, ja pienākums nav ticis izpildīts ilgstoši (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

– *Par prasību noteikt kavējuma naudu*

72 Attiecībā uz iespēju noteikt kavējuma naudu šajā lietā jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru šādas kavējuma naudas noteikšana principā ir pamatota tikai tad, ja pienākumu neizpilde, ko ar šo kavējuma naudu ir paredzēts sodīt, turpinās līdz brīdim, kad Tiesa pārbauda faktus, proti, līdz brīdim, kad tiek pabeigts process (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 55. un 57. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

73 No tā izriet – lai noteiktu, vai šajā lietā var paredzēt kavējuma naudas noteikšanu, jāpārbauda, vai šī sprieduma 43. punktā konstatētā pienākumu neizpilde ir turpinājusies līdz procesa pabeigšanas datumam, proti, 2022. gada 7. decembrim.

74 Saistībā ar šo Tiesa jau ir nospriedusi, ka ar LESD 260. panta 3. punktā rodamo formulējumu – "pienākumu paziņot par [..] transponēšanas pasākumiem" – ir domāts dalībvalstu pienākums sniegt pietiekami skaidru un precīzu informāciju par direktīvas transponēšanas pasākumiem. Lai izpildītu tiesiskās drošības pienākumu un nodrošinātu visu šīs direktīvas normu transponēšanu visā attiecīgajā teritorijā, dalībvalstīm saskaņā ar LES 4. panta 3. punktā noteikto lojālas sadarbības principu attiecībā uz katru minētās direktīvas normu jānorāda valsts tiesību norma vai normas, ar kurām – to ieskatā – tās ir izpildījušas dažādos pienākumus, kas tām noteikti šajā pašā direktīvā. Tiklīdz šī paziņošana, vajadzības gadījumā pievienojot atbilstības tabulu, ir notikusi, Komisijai ir pienākums – lai tā varētu lūgt uzlikt attiecīgajai dalībvalstij LESD 260. panta 3. punktā paredzēto finansiālo sodu – pierādīt, ka atsevišķi transponēšanas pasākumi acīmredzami nepastāv vai neattiecas uz visu šīs dalībvalsts teritoriju, paturot prātā, ka Tiesai tiesvedībā, kas uzsākta atbilstoši pēdējai minētai tiesību normai, nav jāpārbauda, vai Komisijai paziņotie valsts pasākumi nodrošina attiecīgās direktīvas normu pareizu transponēšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 8. jūlijs, Komisija/Beļģija (LESD 260. panta 3. punkts – Ātrdarbīgi tīkli), C-543/17, EU:C:2019:573, 51. un 59. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

75 Šajā ziņā no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka 2022. gada 17. novembrī Latvijas Republika paziņoja Komisijai par noteiktiem pasākumiem. Atbildes rakstā uz repliku šī dalībvalsts skaidri norādīja, ka, pēc tās domām, ar šiem pasākumiem tiekot pabeigta pilnīga Direktīvas 2018/1972 transponēšana Latvijas tiesībās.

76 Savukārt 2023. gada 30. jūnija aktā Komisija ir vienīgi apgalvojusi, ka Latvijas Republika šajā datumā vēl nebija paziņojusi par Direktīvas 2018/1972 1. panta 4. punkta, 35. panta 7. un 9. punkta, 48. panta 2. punkta, 49. panta 3. punkta, 69. panta 4. punkta, 96. panta 4. punkta, kā arī

100. un 112. panta transponēšanas pasākumiem. Turklāt Komisija uzskata, ka šīs direktīvas 43. panta 2. punkts, 61. panta 4. punkts, 62. panta 2. punkts, 76. panta 2. punkts, 80. panta 3. punkta otrais teikums un 102. panta 2. punkts nav pilnībā transponēti Latvijas tiesību sistēmā.

77 Tādējādi Komisija nav sniegusi nevienu pierādījumu, kas ļautu uzskatīt, ka ar pasākumiem, kurus Latvijas Republika tai paziņoja 2022. gada 17. novembrī, Direktīva 2018/1972 acīmredzami nav transponēta Latvijas tiesībās vai ka tie neattiektos uz visu šīs dalībvalsts teritoriju.

78 Turklāt apsvērumos par 2023. gada 30. jūnija tiesību aktu Latvijas Republika ne tikai atkārtoti apstiprināja, ka tās ieskatā kopš šo pasākumu pieņemšanas Direktīvas 2018/1972 transponēšana ir pilnīga, bet arī norādīja iemeslus, kuru dēļ šī sprieduma 76. punktā minētās šīs direktīvas normas jāuzskata par pilnībā transponētām Latvijas tiesībās.

79 Tāpat 2024. gada 1. februāra vēstulē, kas minēta šī sprieduma 26. punktā, Komisija ir vienīgi informējusi Tiesu par to Komisijas veikto pasākumu analīzes rezultātu, kas tai paziņoti 2023. gada 15. augustā, un informējusi par domstarpībām starp Komisiju un Latvijas Republiku par Direktīvas 2018/1972 112. panta 1. punkta transpozīciju.

80 Ņemot vērā šī sprieduma 74. punktā minēto judikatūru, tiesvedībā, kas uzsākta saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu, Tiesai nav jālemj par to, vai šādi pasākumi nodrošina minētās direktīvas normu pareizu transponēšanu.

81 Ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts paziņotie direktīvas transponēšanas pasākumi nenodrošina pareizu šīs direktīvas transponēšanu, finansiālus sodus šai dalībvalstij var piemērot tikai saskaņā ar LESD 260. panta 2. punktu celtas prasības par pienākumu neizpildi rezultātā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 8. jūlijs, Komisija/Beļģija (LESD 260. panta 3. punkts – Ātrdarbīgi tīkli), C-543/17, EU:C:2019:573, 55.–57. punkts).

82 Šādos apstākļos jākonstatē: 2022. gada 17. novembrī paziņodama Komisijai pasākumus, ar kuriem Latvijas Republika uzskata, ka ir pilnībā izpildījusi tai Direktīvā 2018/1972 noteiktos pienākumus, tā ir izbeigusi šī sprieduma 43. punktā konstatēto pienākumu neizpildi.

83 Tātad Komisijas prasība piespriest Latvijas Republikai maksāt kavējuma naudu jānoraida.

– *Par prasību noteikt naudas sodu*

84 Attiecībā uz iespēju noteikt naudas sodu šajā lietā jāatgādina, ka tieši Tiesai – katrā lietā un ņemot vērā konkrētās izskatāmās lietas apstākļus, kā arī Tiesas ieskatā vajadzīgo pārliecināšanas un atturēšanas pakāpi – jānosaka atbilstoši finansiālie sodi, lai tostarp novērstu līdzīgu Savienības tiesību pārkāpumu atkārtošanos (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 69. punkts un tajā minētā judikatūra).

85 Šajā lietā jāuzskata, ka, lai arī Latvijas Republika ir sadarbojusies ar Komisijas dienestiem visā pirmstiesas procedūras laikā un ir tos informējusi par iemesliem, kuru dēļ tā nav varējusi nodrošināt Direktīvas 2018/1972 transponēšanu Latvijas tiesībās, visi tiesiskie un faktiskie apstākļi, kas saistīti ar konstatēto pienākumu neizpildi, proti, tas, ka argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās un pat šīs prasības celšanas dienā nebija paziņoti pasākumi, kuri vajadzīgi, lai pilnībā transponētu šo direktīvu, ir norāde uz to, ka, lai efektīvi novērstu tādu pašu Savienības tiesību pārkāpumu atkārtošanos nākotnē, jāpieņem tāds preventīvs pasākums kā

naudas soda noteikšana (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 70. punkts un tajā minētā judikatūra).

86 Šo vērtējumu neatspēko šī sprieduma 60.–63. punktā izklāstītā Latvijas Republikas argumentācija.

87 Pirmkārt, attiecībā uz apgalvojumu, ka iepriekš pastāvējušais tiesiskais regulējums jau bija pietiekams, no šī sprieduma 33. punktā atgādinātās judikatūras izriet, ka tad, ja direktīvā ir skaidri paredzēts dalībvalstu pienākums nodrošināt, lai tiesību normās, kas vajadzīgas tās īstenošanai, būtu ietverta atsauce uz šo direktīvu vai šāda atsauce tiktu pievienota to oficiālajai publikācijai, katrā ziņā ir nepieciešams, lai dalībvalstis pieņemtu pozitīvu tiesību aktu attiecīgās direktīvas transponēšanai.

88 Otrkārt, lai gan apstāklim, ka šī sprieduma 43. punktā konstatētā pienākumu neizpilde nav radījusi negatīvas sekas – pieņemot, ka tas ir pierādīts –, varētu būt nozīme, novērtējot šīs pienākumu neizpildes smagumu, lai aprēķinātu naudas soda apmēru, tas tomēr nevar tikt ņemts vērā, lai novērtētu šāda soda piemērošanas lietderīgumu.

89 Treškārt, kā pamatoti norāda Komisija, direktīvas transponēšanas pasākumu paziņošana nav formāls jautājums. Pienākums veikt valsts pasākumus, lai nodrošinātu direktīvas pilnīgu transponēšanu, un pienākums paziņot šos pasākumus Komisijai ir būtiski dalībvalstu pienākumi, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 74. punkts un tajā minētā judikatūra).

90 Ņemot vērā iepriekš minēto, Latvijas Republikai jānosaka naudas sods.

91 Attiecībā uz šī naudas soda aprēķināšanu jāatgādina, ka Tiesai, īstenojot tai šajā ziņā Komisijas priekšlikumu ietvaros esošo novērtējuma brīvību, naudas soda – kuru dalībvalstij var piespriest maksāt saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu – apmērs jānosaka tādējādi, lai tas būtu, pirmkārt, pielāgots apstākļiem un, otrkārt, samērīgs ar izdarīto pārkāpumu. Šajā ziņā būtiski ir tādi faktori kā konstatētās pienākumu neizpildes smagums, tās ilgums un attiecīgās dalībvalsts maksātspēja (spriedums, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 73. punkts un tajā minētā judikatūra).

92 Pirmām kārtām, attiecībā uz pārkāpuma smagumu jāatgādina, ka saskaņā ar šī spriedums 89. punktā minēto judikatūru pienākums veikt valsts pasākumus, lai nodrošinātu direktīvas pilnīgu transponēšanu, un pienākums paziņot šos pasākumus Komisijai ir dalībvalstu pienākumi, kas ir būtiski, lai nodrošinātu Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, un ka tādējādi jāuzskata, ka šo pienākumu neizpildei ir zināma smaguma pakāpe.

93 Šajā lietā jākonstatē – kā izriet no šī sprieduma 43. punkta –, ka argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, proti, 2021. gada 23. novembrī, Latvijas Republika nebija izpildījusi tai Direktīvā 2018/1972 noteiktos transponēšanas pienākumus, tāpēc Savienības tiesību pilnīga efektivitāte nav tikusi nodrošināta.

94 Turklāt, kā uzsver Komisija, Direktīva 2018/1972 ir galvenais tiesību akts elektronisko sakaru jomā.

95 Vispirms – it īpaši saskaņā ar Direktīvas 2018/1972 1. panta 1. punktu ar to "izveido saskaņotu satvaru elektronisko sakaru tīklu, elektronisko sakaru pakalpojumu, saistīto iekārtu un saistīto pakalpojumu, kā arī konkrētu galiekārtu aspektu regulēšanai. Tā nosaka valsts regulatīvo iestāžu un attiecīgā gadījumā citu kompetento iestāžu uzdevumus un izveido procedūru kopumu, lai nodrošinātu tiesiskā regulējuma saskaņotu piemērošanu visā Savienībā".

96 Turpinot – saskaņā ar šīs direktīvas 1. panta 2. punktu tās mērķis, pirmkārt, ir ieviest tādu iekšējo tirgu elektronisko sakaru tīklos un pakalpojumos, kas rada ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanu un ieviešanu, noturīgu konkurenci, elektronisko sakaru pakalpojumu sadarbspēju, pieejamību, tīklu un pakalpojumu drošību un labumu galalietotājam un, otrkārt, ar pilnvērtīgas konkurences un izvēles palīdzību visā Savienībā nodrošināt kvalitatīvus, lētus, publiski pieejamus pakalpojumus, novērst apstākļus, kuros tirgus nepietiekami apmierina galalietotāju vajadzības, tostarp galalietotāju ar invaliditāti vajadzības, lai viņi varētu piekļūt pakalpojumiem vienlīdzīgi ar citiem, un noteikt nepieciešamās galalietotāju tiesības.

97 Visbeidzot – kā izriet no minētās direktīvas 2. un 3. apsvēruma, ar to ir izdarīti grozījumi tiesiskajā regulējumā, kas bija spēkā pirms tās pieņemšanas, lai ņemtu vērā tehnoloģiju un tirgus attīstību.

98 Protams, kā norāda Latvijas Republika, attiecīgā joma jau ir reglamentēta citos Savienības tiesību aktos, kuri ar šo direktīvu tiek grozīti vai aizstāti.

99 Tomēr minētajā direktīvā šie tiesību akti nav tikai kodificēti. Faktiski, kā to uzsver Komisija – un Latvijas Republika to neapstrīd –, EESK tostarp pastiprina patērētāju izvēli un tiesības, nodrošinot augstākus sakaru pakalpojumu standartus, kā arī valsts regulatīvo iestāžu lomu, nosakot minimālo kompetenču kopumu šīm iestādēm, kā arī stiprinot to neatkarību un paredzot šo iestāžu apstiprināšanas kārtību un informācijas paziņošanas pienākumus. Turklāt EESK reglamentē dažādus elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas aspektus, tostarp universālā pakalpojuma saistības, numerācijas resursus un galalietotāju tiesības. EESK paredzēto elektronisko sakaru nozares organizācijas noteikumu pastiprināšanas mērķis ir palielināt patērētāju drošību un aizsardzību, jo īpaši attiecībā uz piekļuvi šiem pakalpojumiem par pieņemamu cenu.

100 Kā pamatoti norāda Komisija, tas, ka Latvijas Republika nav transponējusi Direktīvu 2018/1972, pirmkārt, kaitē regulēšanas praksei visā Savienībā attiecībā uz elektronisko sakaru sistēmas pārvaldību, atļaujām, kas saistītas ar spektru, un noteikumiem par piekļuvi tirgum. Tāpēc uzņēmumi negūst labumu nedz no saskaņotākām un paredzamākām procedūrām esošā spektra lietošanas tiesību piešķiršanai vai atjaunošanai, nedz no regulēšanas paredzamības, kas izriet no spektra izmantošanas licenču minimālā 20 gadu termiņa. Šādi trūkumi tieši ietekmē ļoti augstas veiktspējas tīklu pieejamību un izvēršanu Savienībā. Otrkārt, patērētāji nevar izmantot virkni reālu ieguvumu, kas tiem piešķirti ar šo direktīvu, piemēram, risinājumus, lai piekļūtu cenas ziņā pieejamu sakaru pakalpojumu sniegšanai, prasību sniegt viņiem skaidru informāciju par līgumiem, pienākumu piemērot pārredzamus tarifus, tīklu nodrošinātāju maiņas vienkāršošanu, lai veicinātu pieejamākas mazumtirdzniecības cenas, un pienākumu operatoriem sniegt galalietotājiem ar invaliditāti līdzvērtīgu piekļuvi sakaru pakalpojumiem.

101 Tomēr, novērtējot pārkāpuma smagumu, lai noteiktu naudas soda apmēru, jāņem vērā, ka procedūras laikā Latvijas Republika paziņoja Komisijai ievērojama skaita Direktīvas 2018/1972 normu transponēšanas pasākumus un ka 2022. gada 17. novembrī šī dalībvalsts tai paziņoja pasākumus, ar kuriem tā uzskatīja, ka ir pilnībā izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti šajā direktīvā.

102 Otrām kārtām, attiecībā uz pārkāpuma ilgumu jāatgādina, ka tas principā jānovērtē, ņemot vērā datumu, kurā Tiesa izvērtē faktus, un ka šis faktu vērtējums jāuzskata par notikušu brīdī, kad tiek pabeigts process (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 25. februāris, Komisija/Spānija (Personas datu direktīva – Krimināltiesību joma), C-658/19, EU:C:2021:138, 79. punkts un tajā minētā judikatūra).

103 Pirmkārt, attiecībā uz to, kad sākas laikposms, kas jāņem vērā, nosakot atbilstoši LESD 260. panta 3. punktam uzliekamā naudas soda apmēru, Tiesa ir nospriedusi, ka – atšķirībā no dienas kavējuma naudas gadījuma – atsauces datums, lai izvērtētu aplūkotās pienākuma neizpildes ilgumu, ir nevis datums, kurā beidzies argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš, bet gan attiecīgajā direktīvā paredzētais transponēšanas termiņa beigu datums (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Rumānija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-549/18, EU:C:2020:563, 79. punkts, un 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Īrija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-550/18, EU:C:2020:564, 90. punkts).

104 Šajā lietā nav pamatoti apstrīdēts, ka, beidzoties Direktīvas 2018/1972 124. pantā paredzētajam transponēšanas termiņam, proti, 2020. gada 21. decembrī, Latvijas Republika nebija nedz pieņēmusi normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu šīs direktīvas pilnīgu transponēšanu, nedz arī – tātad –paziņojusi tos Komisijai.

105 Otrkārt, kā izriet no šī sprieduma 82. punkta, 2022. gada 17. novembrī Latvijas Republika izbeidza šī sprieduma 43. punktā konstatēto pienākumu neizpildi.

106 No tā izriet, ka šī pienākumu neizpilde turpinājās laikposmā no 2020. gada 22. decembra līdz 2022. gada 16. novembrim, proti, 694 dienas, un tas ir ļoti ilgs laikposms.

107 Tomēr jāņem vērā, ka šis ilgums daļēji varēja izrietēt no ārkārtas apstākļiem, kas saistīti vispirms ar Covid-19 pandēmiju un pēc tam ar Krievijas Federācijas agresijas kara pret Ukrainu sākumu. Latvijas Republika apgalvo – un tas netiek apstrīdēts –, ka šie neparedzamie un no tās gribas neatkarīgie apstākļi ir aizkavējuši Direktīvas 2018/1972 transponēšanai nepieciešamo likumdošanas procesu un tādējādi pagarinājuši laikposmu, kurā turpinājās minētā pienākumu neizpilde.

108 Trešām kārtām, runājot par attiecīgās dalībvalsts maksātspēju, no Tiesas judikatūras izriet, ka jāņem vērā šīs dalībvalsts IKP, kāds tas ir brīdī, kad Tiesa pārbauda faktus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Rumānija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-549/18, EU:C:2020:563, 85. punkts, un 2020. gada 16. jūlijs, Komisija/Īrija (Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršana), C-550/18, EU:C:2020:564, 97. punkts).

109 Prasības pieteikumā Komisija ierosina ņemt vērā ne tikai Latvijas Republikas IKP, bet arī tās institucionālo ietekmi Savienībā – to izsaka vietu skaits, kas šai dalībvalstij ir Eiropas Parlamentā. Komisija arī uzskata, ka jāizmanto korekcijas koeficients 4,5, lai nodrošinātu soda, kuru tā lūdz Tiesu noteikt minētajai dalībvalstij, samērīgumu un preventīvo raksturu.

110 Tomēr Tiesa nesen ļoti skaidri ir precizējusi, pirmkārt, ka attiecīgās dalībvalsts institucionālās ietekmes ņemšana vērā nešķiet nepieciešama, lai nodrošinātu pietiekamu preventīvu ietekmi un liktu šai dalībvalstij mainīt savu pašreizējo vai nākotnes rīcību, un, otrkārt, ka Komisija nav pierādījusi objektīvus kritērijus, uz kuru pamata tā ir noteikusi korekcijas koeficienta vērtību 4,5 (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 20. janvāris, Komisija/Grieķija (Valsts atbalsta atgūšana – *Ferronickel*), C-51/20, EU:C:2022:36, 115. un 117. punkts).

111 Ņemot vērā iepriekš minēto un ievērojot novērtējuma brīvību, kas Tiesai atzīta LESD 260. panta 3. punktā, kurā paredzēts, ka Tiesa, uzliekot maksāt naudas sodu, nevar pārsniegt Komisijas norādīto summu, jāuzskata, ka, lai efektīvi novērstu tādu Direktīvas 2018/1972 124. panta pārkāpumam analoģisku pārkāpumu atkārtošanos turpmāk, kas ietekmē Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, ir pamats piemērot naudas sodu 300 000 EUR.

112 Tātad Latvijas Republikai jāpiespriež samaksāt Komisijai naudas sodu 300 000 EUR.

Par tiesāšanās izdevumiem

113 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

114 Šajā gadījumā Komisijas prasības piespriest Latvijas Republikai maksāt kavējuma naudu noraidīšana ir saistīta ar šīs dalībvalsts uzvedību, jo pasākumus, ar kuru palīdzību, kā šī dalībvalsts uzskata, tā ir pilnībā izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti ar Direktīvu 2018/1972, tā ir pieņēmusi un paziņojusi Komisijai tikai pēc šīs prasības celšanas.

115 Šādos apstākļos, tā kā nevar atbilstoši nošķirt tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar šī sprieduma 43. punktā konstatēto pienākumu neizpildi, no tiesāšanās izdevumiem, kuri saistīti ar šīs prasības noraidīšanu, Latvijas Republika sedz savus, kā arī atlīdzina Komisijas tiesāšanās izdevumus saskaņā ar tās prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

1) Tā kā Latvijas Republika argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās nav pieņēmusi normatīvus un administratīvus aktus, kas vajadzīgi, lai īstenotu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2018/1972 (2018. gada 11. decembris) par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi, un tātad nav informējusi Eiropas Komisiju par šādiem aktiem, tā nav izpildījusi saskaņā ar šīs direktīvas 124. panta 1. punktu tai saistošos pienākumus.

2) Latvijas Republika samaksā Eiropas Komisijai naudas sodu 300 000 EUR.

3) Prasību pārējā daļā noraidīt.

4) Latvijas Republika sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumus.

Bonichot Rodin Rossi

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2024. gada 14. martā.

Sekretārs
A. Calot Escobar

Palātas priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs
J.-C. Bonichot